

Verohallinto
Postiosoite
Postinumero POSTITOIMIPAikka

LAUSUNTO

16.10.2024

Viite

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Verohallintoa kuultavaksi hallituksen esityksestä 117/2024 vp laiksi Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain muuttamisesta. Esitän Verohallinnon puolesta kirjallisena lausuntonani kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esityksen mukaan Patentti- ja rekisterihallitukselle lisättäisiin uusi tehtävä. Patentti- ja rekisterihallitus vastaisi yritysten digitaalisen taloushallinnon verkoston ohjauksesta. Lisäksi Patentti- ja rekisterihallitus sovittaisi yhteen kehitystyötä niin, että julkisessa hallinnossa ja yksityisellä sektorilla toteutettavat digitalisaatiohankkeet tukisivat yritysten digitaalisen taloushallinnon verkoston tehokasta toimintaa. Lakiin lisättäisiin lisäksi säännös yritysten digitaalisen taloushallinnon yhteistyöryhmästä.

Tämä lakiesitys ei sisällä nimenomaisia säännöksiä Verohallinnosta ja sen tehtävistä reaaliaikatalouden kehittämisessä. Lakiesityksen perusteluissa todetaan kuitenkin, että Verohallinto olisi vastuuvirastona viranomaisraportoinnin hallinnollisen taakan vähentämiseen tähtäävässä työssä sekä yhteisten tiedonvälityksen ratkaisun käyttöönoton valmistelussa (viranomaisraportoinnin toimeenpanon valmisteluhanke) ja todetaan, että Verohallinnolle esitetään sitä varten 1 611 000 euron rahoitusta vuodelle 2025.

Tämän lakiesityksen tavoitteena on varmistaa reaaliaikatalouden kehityksen jatkuminen Yrityksen digitaloushankkeen päättymisen jälkeen (päätyy 31.12.2024) niin, että uudenlainen yhteiskehittäminen jatkuisi osana virastojen ja yksityisten toimijoiden normaalia toimintaa. Verohallinto toteaa, että lakiesitys edistäisi omalta osaltaan reaaliaikatalouden kehittämisen jatkamista ja on kannatettava. Verohallinto pitää myös perusteltuna, että Patentti- ja rekisterihallitus vastaisi jatkossa lakiesityksessä tarkoitettulla tavalla yritysten digitaalisen taloushallinnon verkoston ohjauksesta ja yhteiskehittämisen koordinaatiosta.

Yrityksen digitalous-hanke tähtää yhteiskäyttöisen tiedonvälityksen käyttöönottoon (keskitetty tiedonvälitys)

Verohallinto pitää tärkeänä, että reaaliaikatalouden kehittämistä jatketaan. Yrityksille muodostuu merkittävä määrä hallinnollista taakkaa yrityksen taloustietojen viranomaisraportoinnista. Hallinnollista taakkaa aiheutuu, kun eri viranomaiset keräävät yrityksiltä tietoja lakisääteistä toimintaansa varten toisistaan irrallisen sääntelyn perusteella. Eri tarkoituksiin kerättävät tiedot muodostavat yritysten näkökulmasta raportointikokonaisuuden, jota ei ole harmonisoitu, vaikka raportoitava aineisto on usein raportoivan tahon järjestelmässä sama tieto. Viranomaiset määrittelevät raportointivelvoitteita omaan toimivaltaansa ja tehtäviinsä liittyvien tietotarpeidensa lähtökohdista ja ylläpitävät omia tietosisältökuvauksia, eikä tietojen välillä ole yhteiskäyttöisyyttä. Yksinomaan Verohallinnon raportointivaatimukset käsittävät 51 eri raporttia, joissa on 93 lomaketta. Verotustiedon poiminnan ja

toimituksen hallinnollinen taakka yrityksille on n. 150 milj. euroa vuodessa ja taustatöineen 450 miljoonaa euroa. (Lähde: VM toimeksiannosta tehty selvitys: KPMG, 2019: Yritysten ja yhteisöjen talousraportointi viranomaisille.)

Yrityksen digitalous -hanke (2021-2024, jäljempänä YD-hanke) esittää käyttöönotettavaksi ratkaisuksi kansallista keskitettyä yhteiskäyttöistä tiedonvälitystili. Muutoksen tarkoituksena on rakenteistaa ja standardisoida yritysten keskeiset taloustiedot ja toteuttaa keskitetty yhteiskäyttöinen kansallinen tiedonvälitysratkaisu, jonka kautta taloustietoja välitettäisiin automatisoidusti taloushallinnon järjestelmistä ja operaattoreilta viranomaisille ja mahdollisesti muille toimijoille vakioidun tietosisällön (taksonomian) mukaan. Yritysten hallinnollinen taakka kevenee, kun yhteiskäyttöisiä tietoja ilmoitettaisiin vain kerran ja korkealla automaatiolla. Käyttöönotto tapahtuisi vaiheittain ja ensimmäisessä vaiheessa tietoja välitettäisiin Verohallinnolle ja Tilastokeskukselle. YD-hanke esittää rajoituksia keskitetyn tiedonvälityksen käyttöön ja siten ensi vaiheessa keskitetyn tiedonvälityksen velvoittavuuden ulkopuolella olisivat pienet toimijat, joilla ei välttämättä ole käytössään taloushallinnon järjestelmiä ja siten kyvykkyyttä tuottaa tietoa korkealla automaatiolla.

YD-hankkeen esittämä keskitetty tiedonvälitys olisi uusi viranomaistehtävä kansalliseen taloustiedon välittämiseen.

Keskitettyä taloustiedon tiedonvälityksen ratkaisua koskevan alustavan hanke-suunnitelman mukaan työ alkaa Verohallinnon vastuulla olevalla valmisteluvaiheella 2025–2026. Tämän jälkeen toteutuksen on tarkoitus jatkaa perustamishankkeessa 2027–2030. Työn edistyminen ja aikataulu on sidottu keskitettyä tiedonvälitystä koskevan lainsäädäntövalmistelun aloittamiseen ja edistymiseen. Perustamishankkeen kokonaisaikataulu täsmentyy valmisteluvaiheessa säädösvalmisteluun perustuen ja samalla kiinnitetään hankkeen tavoiteltava laajuus. Hankkeen valmisteluvaiheessa tarkoitus tuottaa uudistuksen tarkempi kustannushyötylaskelma.

Reaaliaikatalouden yhteiskehittämisen tavoitteena digikyvykäs tietotalous ja kevyempi yritysten hallinnollinen taakka

Keskitetyn tiedonvälityksen käyttöönotolla on tärkeä yhteiskunnallinen tavoite, kun sen odotetaan digitalisoivan ja automatisoivan yhteiskunnan toimintoja. Muutos loisi ympäristön, jossa tiedon yhteiskäyttöisyys laajenee, virastot voisivat kehittää palvelujaan yhä käyttäjäystävällisemmiksi, ja tiedon laatu sekä luotettavuus kohoaisivat uudelle tasolle.

Tiedonkeruuprosessit tehostuisivat, kun yhdenmukaiset käytännöt vähentäisivät tarpeettomia päällekkäisyyksiä ja hallinnollista taakkaa. Samalla lisääntyisi läpinäkyvyys ja luottamus yritysten ja viranomaisten välillä. Keskitetty tiedonvälitys ja taksonomiaraportointi ovat perusta menestyksekkäälle tietotaloudelle.

Viranomaisraportoinnin keventymisen edellytyksenä on keskitetyn tiedonvälityksen lisäksi, että tietoa hyödyntävät viranomaiset muuttavat prosessejansa ja aloittavat hyödyntämään keskitetyn tiedonvälityksen kautta saapuvaa tietoa. Ajantasainen, standardisoitu ja korkealla automaatiolla välitetty yritysten taloustieto mahdollistaa tietojen hyödyntävien viranomaisten toimintojen ja prosessien kehittämisen kohti tulevaisuuden tavoitetta ja virastoille asetettuja tavoitteita. Verohallinto on strategiassaan todennut tavoitteekseen, että veroraportointi ja yritysten verotus muodostuisi tulevaisuudessa automaattisesti verotettavan tapahtuman yhteydessä.

Muutos vastaisi pääministeri Orpon hallitusohjelman tavoitteisiin viranomaisasioinnista, jonka mukaan erityisesti velvoittavan asioinnin peruslängtkohtana on oltava, että yhtä tietoa kysytään asiakkaalta/palvelun käyttäjältä vain kerran ja koko palveluketju olisi oltava saatavilla "yhdeltä luukulta". Keskitetty tiedonvälitys vastaisi myös osaltansa Digikompassin tavoitteeseen, jonka mukaan yrityksiltä kerätävä tai toimitettava tieto olisi oltava 90-prosenttisesti digitaalisessa ja rakenteisessa muodossa samalla noudattaen olemassa olevia eurooppalaisia standardeja.

Lopuksi Verohallinto toteaa, että yhteistyöllä reaaliaikatalouden edistämiseksi ja keskitetyn tiedonvälityksen käyttöönotolla on tärkeä yhteiskunnallinen tavoite, kun sen odotetaan digitalisoivan ja automatisoivan yhteiskunnan toimintoja. Tavoitteena on vähentää tarpeettomia päällekkäisyyksiä, keventää yritysten hallinnollista taakkaa ja luoda yhteen toimiva digitaalinen verkosto, jossa tieto liikkuu saumattomasti.

Tämän tavoitteen saavuttamista varten olisi viranomaistahoille varmistettava ja turvattava reaaliaikatalouden kehittämiselle riittävä jatkorahoitus. Verohallinto on omalta osaltansa sitoutunut reaaliaikatalouden edistämiseen.

Eveliina Hannula
Asiakkuusjohtaja
Verohallinto